

Ocak 2021

Dünya Dana Eti Arz ve Kullanımı (bin ton)

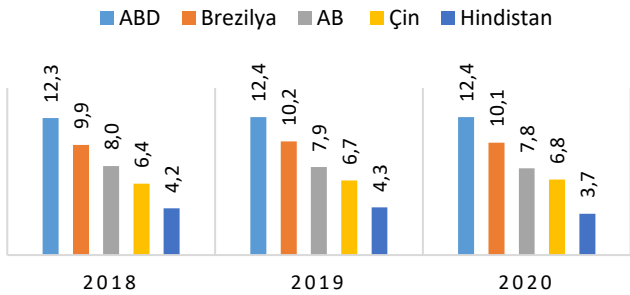
	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ¹	Değişim ² (%)
Başlangıç Stokları	573	575	513	520	504	529	5,0
Üretim	57.965	59.182	60.671	61.642	60.431	61.453	1,7
İthalat	7.217	7.408	8.099	8.820	9.140	9.261	1,3
Toplam Arz	65.755	67.165	69.283	70.982	70.075	71.243	1,7
Tüketim	56.187	57.137	58.657	59.586	59.105	59.951	1,4
İhracat	8.993	9.515	10.106	10.892	10.441	10.768	3,1
Toplam Kullanım	65.755	67.165	69.283	70.982	70.075	71.243	1,7
Bitiş Stokları	575	513	520	504	529	524	-0,9

Kaynak: USDA, ¹/Öngörü (Erişim: 12.01.2021), ²/ Verisi bulunan son iki yılı değişimini göstermektedir.

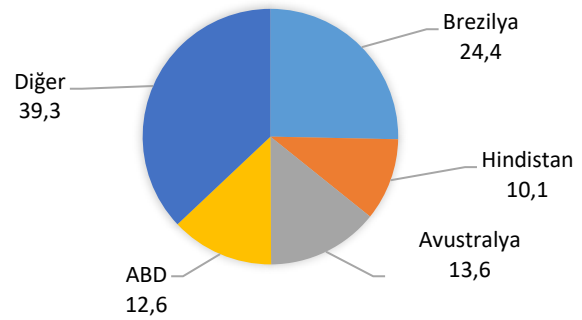
Dünya nüfusundaki artışa bağlı olarak, beslenme ve gıda sorunları da artmaktadır. Dengeli beslenme ve yeterli hayvansal protein alımı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin öncelikli konusu haline gelmiş, bu nedenle gelişen teknoloji ve sanayileşme politikalarına rağmen hayvancılık sektörü stratejik önemini korumuştur. Son beş yıllık süreç incelendiğinde, dünya dana eti üretiminin yıllık 60 milyon ton civarında olduğu görülmektedir. USDA verilerine göre 2020 yılında dünya dana eti üretimi, COVID-19'un etkileriyle bir önceki yıla göre %2 düşerek 60 milyon 431 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Dünyadaki toplam sığır varlığı

incelendiğinde ise, USDA verilerine göre 2019 yılında 1 milyar 279 milyon baş olan toplam sığır varlığı, 2020 yılında ise 1 milyar 285 milyon baş olduğu tahmin edilmektedir. USDA 2020 yılı verilerine göre dünyada en fazla büyükbaş hayvan varlığına sahip ülke 372 milyon 500 bin baş ile Hindistan iken, Hindistan'ı sırasıyla Brezilya, Çin ve ABD takip etmektedir. Dünyada 2019 yılına kadar dana eti tüketim artışının, üretim artışından daha yüksek oranda olması nedeniyle stoklarda azalma görülürken, 2020 yılında yaşanan COVID-19 pandemisi nedeniyle üretim azalmasına rağmen tüketim de azalmış, stoklar artmıştır.

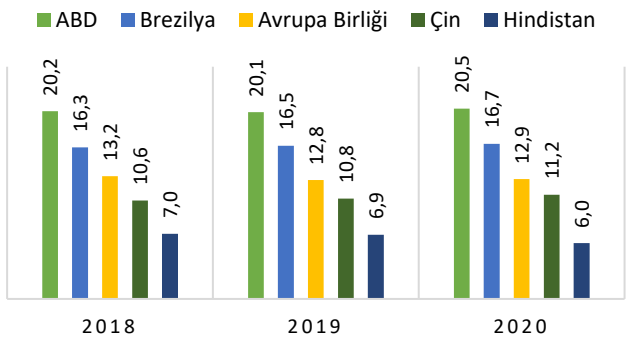
Dana eti üretiminde önemli ülkeler (2020, milyon ton)

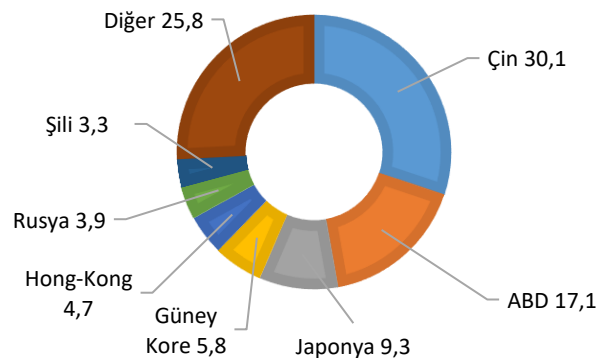
Ülkelere göre dana eti ihracatı (2020, %)

Dana eti üretiminde önemli ülkeler (2020, %)

Dana eti ithalatında önemli ülkelerin payı (2020, %)

Küresel kırmızı et sektörü, gelişmiş bir endüstridir. Ülkeler arası et ticaretini; her ülkenin farklı kaynak yapısı, et seçiminde tüketici tercihleri ve ülke içi sanayi yapısı belirlemektedir. Düşük maliyetli et üretimi yapan ülkeler dünya ticaretinde rekabet etme avantajına sahiptir. Hayvansal gıdalara talebin artması, gelişen teknolojinin kullanımı, hayvancılık sektörünü dünyada yaklaşık 1,5 milyar insanın geçim kaynağını oluşturan ekonomisi en hızlı büyüyen sektörlerden biri haline getirmiştir. Büyüyen ekonomiyle beraber ticaret de gelişmiş, 2019 yılında küresel dana eti ticareti 2018 yılına göre yaklaşık %8,8 oranında artmıştır. Dünya dana eti ithalat miktarı 2019 yılında 9 milyon tona yaklaşmıştır. 2020 yılında COVID-19

virüsünün yayılması dana eti ticaretindeki ekonomik büyümenin azalmasına neden olmuştur. Pandemi nedeniyle tüketicinin hayvansal protein talebinin azalması, restoran ve satış noktalarının kapanması, turizm ve seyahat kısıtlamaları dana etine olan talebi düşürmüştür. Ayrıca nakliye aksaklıkları küresel ticareti de etkileyerek azalmasına neden olmuştur. Buna rağmen Çin’de görülen Afrika domuz ateşi hastalığının etkileri ile Çin ithalatını artırmıştır. Dünya’da en fazla dana eti ithal eden ülkeler Çin, ABD, Japonya, Güney Kore’dir. Diğer yandan Brezilya, Hindistan, Avustralya ve ABD en önemli ihracatçı ülkelerdir. ABD işlenmiş ürün üretimi amacıyla düşük kalite de et ithal ederken, yüksek kaliteli et ihraç etmektedir.

Türkiye Dana Eti Arz ve Kullanımı (ton)

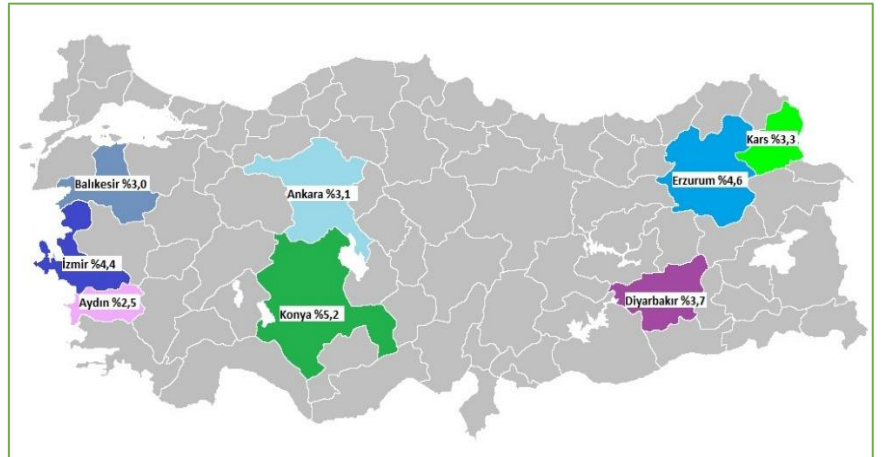
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim (%) ¹
Üretim	1.014.925	1.059.196	987.481	1.004.261	1.075.479	7,1
İthalat	17.574	5.720	18.879	55.752	1.628	-97,1
Toplam Arz	1.032.499	1.064.916	1.006.360	1.060.013	1.077.107	1,6
Tüketim	1.032.459	1.064.851	1.006.317	1.059.954	1.076.978	1,6
İhracat	40	65	43	159	129	-18,9
Toplam Kullanım	1.032.499	1.064.916	1.006.360	1.060.113	1.077.107	1,6

Kaynak: TÜİK ve TEPGE Hesaplamaları, ¹/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir. Erişim Tarihi: 12.01.2021

TÜİK verilerine göre Türkiye’de 2019 yılında 17 milyon 872 bin 331 büyükbaş hayvan bulunmakta iken 2020 yılının ilk altı ayında büyükbaş hayvan sayısı %4,2 artarak 18 milyon 614 bin 990 başa ulaşmıştır. Türkiye’de, son dönemde uygulanan politikalar ve hayvancılığa yapılan yatırımlar sayesinde canlı hayvan ithalatı düşmüş, dana etinde ise ithalatından daha fazla ihracat gerçekleştirmiştir. TÜİK verilerine göre Türkiye, 2020 yılının ilk 11 ayında 14.609 baş damızlık büyükbaş hayvan ithal ederek, geçen yılın tüm yılına göre %17, 309.169 damızlık olmayan büyükbaş hayvan ithal ederek, geçen yılın tüm yılına göre %54 daha az ithalat yapmıştır.

2020 yılının ilk 11 ayında 3,8 ton dana eti ithal eden Türkiye, aynı dönemde 55,6 ton

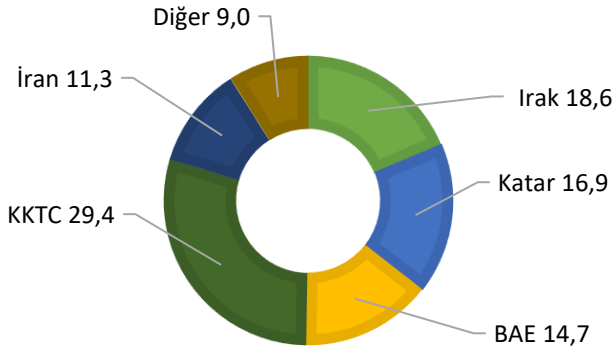
ihracat yaparak. 2020 yılında ithalatından bir önceki yılda yaptığı ithalatının yaklaşık 15 katı ihracat gerçekleştirmiştir. 2019 yılında 1.075.479 ton sığır eti üreten Türkiye, bir önceki yıla göre üretimini %7,4 oranında artırmıştır. TÜİK verilerine göre 2019 yılında Türkiye’de 2 yaş ve daha büyük erkek sığır sayısı geçen yıla göre %10,8 artarak 850.635 baş, 1-2 yaş arasındaki erkek sığır sayısı %0,4 artarak 2.177.810 baş, 1 yaşından küçük erkek sığır hayvan sayısı ise %3,6 artarak 2.354.486 baş olmuştur.

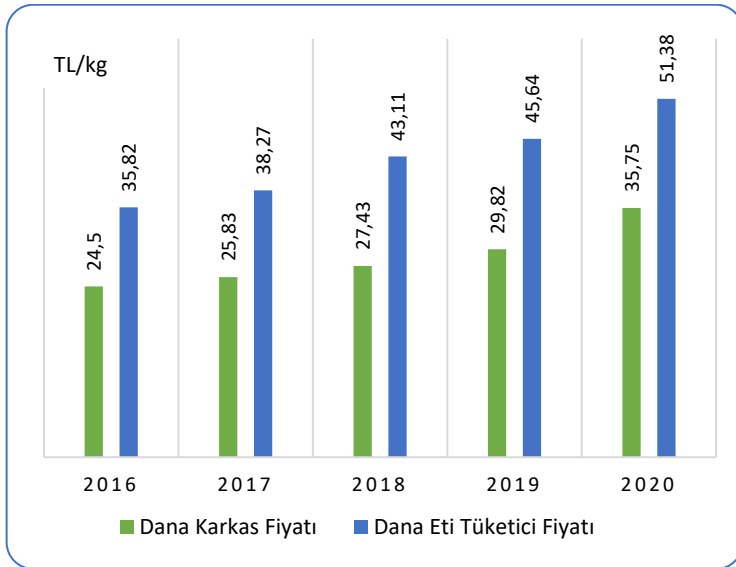
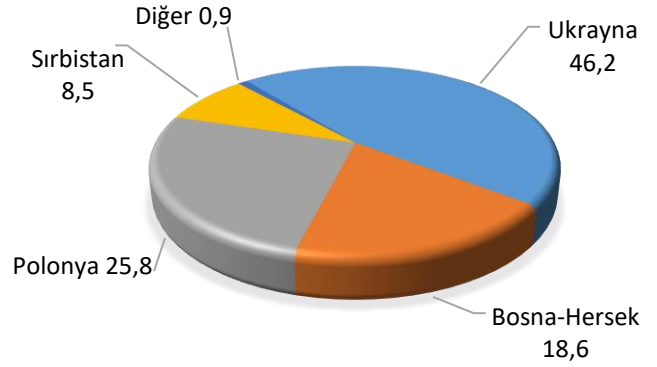
Destekleme politikaları;

Dana eti üretimini artırmaya yönelik olarak üreticilere 200 başa kadar, Bakanlıkça belirlenen karkas ağırlığının üstünde olan mevzuata uygun kesilen erkek hayvan için 250 TL besilik erkek sığır desteği ödenmektedir. Ayrıca programlı aşılarını tamamlamış, 4 ay ve üzeri yaşta, ilkinde buzağılama yaşı en fazla 810 gün olan düvelerin buzağıları ile son iki buzağılama arası süre en fazla 450 gün olan ineklerin doğan buzağılarına 370 TL destek ödenmektedir. Buzağı desteklemesine Bakanlıkça belirlenen 22 ilde 100 TL, soy kütüğüne kayıtlı ise 175 TL, döl programına kayıtlı boğaların buzağılarına 50 TL ilave ödeme yapılmaktadır.

Türkiye'nin sığır eti ihracatı yaptığı ülkeler (2019, %)

Türkiye'nin sığır eti ithalatı yaptığı ülkeler (2019, %)

Dana Karkas fiyatları Ankara Ticaret Borsası, Tüketici Fiyatları TÜİK' ten alınmıştır.

2020 yılında ABD karkas fiyatları 2019 yılına göre düşüş gösterirken, Avrupa Birliği'nde bir miktar yükselmiştir. 2019 Aralık ayında hem ABD hem AB'de 3,74 €/kg olan sığır karkas fiyatları, 2020 yılının Aralık ayında ABD'de 3,05 €/kg, AB'de 3,78 €/kg olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de ise Ankara Ticaret Borsasının verilerine göre, dana karkas fiyatı 2020 yılında, 2019 yılına oranla %19,89 oranında artarak ortalama 35,75 TL olarak gerçekleşmiştir.

TÜİK verilerine göre dana eti tüketici fiyatı 2019 yılında ortalama 45,64 TL/kg iken, 2020 yılında %12,58 artarak ortalama 51,38 TL/kg olmuştur.

OECD-FAO verilerine göre 2019 yılında dünya kırmızı et tüketimi ortalama 20,1 kg/kişi olarak gerçekleşmiştir. Bu tüketimin yaklaşık %60'ını domuz eti oluşturmaktadır. Türkiye dana eti tüketim miktarı gelişmiş ülkelere göre daha düşük olmasına rağmen, dünya ortalamasının üstündedir. Dünya dana eti tüketim ortalaması 6,4 kg iken Türkiye'de kişi başına 12,99 kg dana eti tüketilmektedir. Dünya'da kişi başına en çok dana eti tüketen ülkeler 43,3kg/kişi Uruguay ve 39,7 kg/kişi ile Arjantin'dir. Kişi başı dana eti tüketimi AB-28 ülkelerinde 10,3 kg, Rusya'da 10,3 kg, Brezilya'da 24,6kg, ABD'de ise 26,7 kg'dır. 2020 yılında gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kişi başı tüketimin biraz daha arttığı tahmin edilmektedir.

Türkiye Et ve Et Ürünleri Tüketici Fiyatları (TL/kg)

Ürünler	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dana Eti	23,27	23,80	24,66	28,43	35,82	38,42	41,63	43,11	45,64	51,38
Kuzu Eti	26,16	25,43	25,21	26,76	29,40	33,71	40,45	47,96	51,62	60,78
Sucuk	33,45	34,80	37,76	43,84	51,05	53,68	57,66	65,25	62,78	70,51
Salam	27,59	27,59	29,21	33,64	40,16	38,52	37,19	42,26	34,14	36,30
Sosis	25,73	27,83	29,25	32,88	33,10	34,55	37,96	41,18	38,03	41,41

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 12.01.2021)

	2016	2017	2018	2019	2020
Dana Karkas Fiyatı (TL/kg)	24,50	25,83	27,43	29,82	35,75
Besi Yemi Fiyatı ¹ (TL/ton)	878	1.004	1.263	1.465	1.807
Süt Yemi Fiyatı (TL/ton) ¹	924	1.077	1.393	1.579	1.944
1 kg dana eti ile alınabilecek besi yemi miktarı (kg)					
Dana Karkas/Besi Yemi	27,90	23,98	19,69	18,89	19,78

Kaynak: Dana Karkas Fiyatları ATB, Yem Fiyatları TÜRKİYEM-BİR

¹/ %10 bayi kârı eklenmiştir.

Ankara Ticaret Borsası verilerine göre 2020 yılında dana karkas fiyatları ortalama 35,75 TL/kg olarak gerçekleşmiş, Türkiye Yem Sanayicileri Birliği verilerine göre 2020 yılı besi yemi ortalama fiyatı ise 1,807 TL olarak gerçekleşmiştir.

Üreticilerin 1 kg karkas karşılığında alabildiği besi yemi her yıl azalmakta iken 2020 yılında karkas fiyatlarındaki artışın yem fiyatlarındaki artışa oranla daha yüksek olması sebebiyle 2020 yılında artmıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünyadaki gelişmeler incelendiğinde 2020 yılında hayvancılık sektöründeki ekonomik büyümenin azaldığı tahmin ediliyor. COVID-19 pandemisinin tüm dünyaya yayılması bu daralmanın en önemli nedenidir. COVID-19 pandemisi tüketicilerin hayvansal proteine olan talebini azaltmıştır.

Küresel dana eti tüketiminin büyük bölümü otel, restoran ve diğer kurumlar aracılığıyla sağlanmaktadır. Pandemi sürecinde restoran ve yemek servisinin yaygın olarak kapatılmasının yanı sıra turizm ve seyahatte azalma dana etine olan talebi düşürmüştür.

Ayrıca nakliyyede yaşanan aksaklıklar da küresel ticareti etkilemiştir. Pandemi sürecinin devam etmesi dana eti üretimi ve ticaretinde azalmanın devam edeceği beklentisini güçlendirse de Çin’de yaşanan Afrika domuz hastalığı nedeniyle Çin’in ve Japonya’nın ithalatını artırması küresel kırmızı et ticaretindeki daralmayı azaltmıştır.

Sürdürülebilir güvenli gıda arzını sağlamak ve uluslararası rekabet edebilir tarım sektörü oluşturabilmek için hayvancılık sektörüne önem veren Türkiye, 2020 yılının ilk 11 ayının verilerine göre damızlık canlı hayvan ithalatını %17, kasaplık ve besilik hayvan ithalatını ise %54 oranında düşürmüştür. Türkiye’de hayvancılığa verilen destekler her yıl artmaktadır. Verilen destek, uygulanan proje ve yapılan yatırımlarla geline nokta 2020 yılının ilk 11 aylık verilerine göre Türkiye kırmızı ette net ihracatçı konumuna geçmiştir. 455 milyar 67 milyon TL tarımsal üretim değerinin, %57’si olan 259 milyar 236 milyon TL’sini hayvansal üretim değeri oluşturmaktadır.

Türkiye’de dana eti üretim artışı, hayvan sayısının artışının yanı sıra karkas ağırlıklarının da artmasıyla oluşmaktadır. 2015 yılında ortalama 269,5 kg olan ortalama karkas ağırlığı, 2019 yılında %9,83 oranında artarak 296 kg olmuştur. Ayrıca 2019 yılında kesilen sığır sayısı bir önceki yıla göre %6,1 oranında artarak 3.633.730 baş olmuştur.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: İsa YILDIRIM, isa.yildirim@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833